

MEER RESULTAATGERICHT ACTIVERINGSBELEID

CONCEPTNOTA FLANKERENDE ACTIVERINGSAANPAK VOOR DE VERPLICHTE INSCHRIJVING VAN LEEFLOONGERECHTIGDEN

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Adviesvraag	Conceptnota: flankerende activeringsaanpak voor de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden
Adviesvragers	Jo Brouns - Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw Bart Somers - Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen
Ontvangst adviesvraag	2 mei 2023
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 20 (SAR-functie)
Goedkeuring raad	30 mei 2023

Contactpersonen	An De Coen	adcoen@serv.be
	Sandra Hellings	shellings@serv.be

De heer Jo Brouns

Vlaams minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw

Ellipsgebouw

Koning Albert-II laan 35

1030 Schaarbeek

De heer Bart SOMERS

Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen

Arenberggebouw

Arenbergstraat 7

B-1000 Brussel

Conceptnota verplichte inschrijving van leefloongerechtigden

Mijnheer de minister

Op 2 mei '23 ontving de SERV de conceptnota 'Flankerende activeringsaanpak voor de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden' van Minister Brouns en Minister Somers.

De conceptnota haakt in op een aantal principes die belangrijk zijn voor de SERV, zoals doelgerichte activering, betere samenwerking tussen OCMW's en VDAB en betere data- en informatieuitwisseling. Voor de uitwerking van deze principes wordt echter al een heel traject gelopen.

In zijn advies over deze conceptnota benadrukt de SERV het belang van meer lokale samenwerking met het oog op bredere activering als versterkende factor voor het Vlaams arbeidsmarktbeleid. Om dit ten volle te realiseren, moet erover gewaakt worden dat beleidsinitiatieven elkaar versterken in plaats van doorkruisen en dat gemaakte beleidskeuzes voldoende onderbouwd zijn. Dat geldt ook voor eventuele bijkomende financiering, die gericht moet worden ingezet voor het invullen van reële noden. Daarnaast onderstreept het advies het belang om steeds de verwachtingen t.a.v. VDAB én OCMW te benoemen vanuit een wederkerigheidsprincipe.

Door de conceptnota tegen het licht te houden op deze elementen, heeft de SERV ernstige bedenkingen bij de voorliggende voorstellen. De SERV vraagt overtuigende argumenten bij de gemaakte beleidskeuzes en pleit ervoor om de conceptnota te herbekijken om betere aansluiting te vinden bij de andere werven die de voorbije maanden werden opgezet.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Caroline Copers
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	5
Advies	8
1. Breder activeren door lokale samenwerking te verbeteren	8
2. Beleidsinitiatieven elkaar laten versterken in plaats van doorkruisen	9
3. Gemaakte beleidskeuzes voldoende onderbouwen	12
Motiveer en verduidelijk de voorstellen	12
Poneer enkel gefundeerde uitspraken	14
Maak een duidelijk onderscheid tussen beleidsuitvoering en nieuw beleid	15
4. Financiering gericht inzetten voor reële noden	16
Huidig voorstel stevent af op ongewenste effecten	16
Financiering gericht inzetten voor reële noden	17
5. Kiezen voor Vlaams arbeidsmarktbeleid met meerwaarde	18
Verplichte inschrijving uit omzendbrief consequent toepassen	18
Duidelijke richtlijnen opstellen voor gezondheids- en billijkheidsredenen	18
Samenwerkingsakkoord met federale regering toespitsen op betere data-uitwisseling	19
6. Wederkerigheidsprincipe tussen OCMW en VDAB hanteren	19
Implicaties voor VDAB uitklaren	19
Inspanningen benoemen voor VDAB én OCMW's	20
Bibliografie	21

Krachtlijnen

Op 28 april '23 keurde de Vlaamse Regering de conceptnota 'Flankerende activeringsaanpak voor de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden' goed. De conceptnota schuift vier sporen naar voor.

1. Spoor 1 introduceert drie initiatieven: (1) een ontwerpdecreet dat de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden moet regelen; (2) een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en VVSG en (3) een samenwerkingsakkoord met kracht van wet tussen de Vlaamse en federale regering.
2. Spoor 2 pleit voor laagdrempelige, activerende en complementaire dienstverlening bij VDAB en de OCMW's en voor een versterkte operationele samenwerking tussen beide.
3. Spoor 3 gaat in op het opzetten van performante data- en informatie-uitwisseling.
4. Spoor 4 lanceert een lokaal activeringspact. Lokale besturen die zich ertoe engageren om meer leefloongerechtigden te activeren dan het huidige Vlaams gemiddelde kunnen tijdelijk extra financiële middelen krijgen, nl. 1000 euro per geactiveerde leefloongerechtigde.

Dit advies gaat in op de onderliggende principes van de conceptnota, stelt vast dat de conceptnota naast het opgestarte proces wordt ontwikkeld en formuleert aanbevelingen m.b.t. de verschillende sporen. De SERV adviseert om de conceptnota te herbekijken.

- **Breder activeren door lokale samenwerking tussen OCMW's en VDAB te verbeteren**

De conceptnota haakt in op een aantal principes die belangrijk zijn voor de SERV, nl. de aandacht voor doelgerichte activering van leefloongerechtigden, betere samenwerking tussen VDAB en OCMW's, betere data- en informatie-uitwisseling en het belang van laagdrempelige en complementaire dienstverlening bij VDAB en de OCMW's, inclusief aandacht voor optimalisering van het gebruik van VDAB-instrumenten met het oog op activering.

Voor de uitwerking van deze principes wordt wel al een heel traject gelopen, o.a. binnen VDAB waar er bv. al initiatieven voor betere data-uitwisseling zijn (cfr. spoor 3). De conceptnota draagt dus nauwelijks bij tot de goede uitwerking van deze principes.

- **Beleidsinitiatieven elkaar laten versterken in plaats van doorkruisen**

De conceptnota kwam buiten het sociaal overleg tot stand en doorkruist het lopend proces dat meerdere werven omvat, namelijk:

- De uitrol van het VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'
- De werkgelegenheidsconferentie "Samen en lokaal voor werk"
- Het toewerken naar een gedeelde Vlaamse visie op lokaal arbeidsmarktbeleid
- De VIONA-studie naar de activering van leefloongerechtigden
- De vorming en uitrol van lokale partnerschappen
- Het VDAB-onderzoek naar decentralisatie dat focust op buitenlandse cases
- Het extern onderzoek naar de rollen en kerntaken van VDAB

Deze werkwijze draagt niet bij tot een efficiënt en doelgericht beleid. De SERV adviseert om de conceptnota te herbekijken om betere aansluiting te vinden bij de andere werven die de voorbije maanden werden opgezet. Op die manier kunnen de beleidsinitiatieven mekaar versterken.

- **Gemaakte beleidskeuzes voldoende onderbouwen (cfr. spoor 1)**

De gemaakte keuzes in de conceptnota zijn onvoldoende onderbouwd, vooral door gebrek aan een heldere visie en voorbereidend onderzoek. Zo ontbreekt een analyse van de groep van leefloongerechtigden, waardoor de omvang en samenstelling van de doelgroep die zich bij VDAB moet inschrijven niet duidelijk is.

Ook de Vlaamse decretale verankering van de verplichte inschrijving wordt onvoldoende onderbouwd. De meerwaarde van de voorgestelde juridische initiatieven is onvoldoende duidelijk en vraagt overtuigende argumenten in functie van nieuw beleid. Hierdoor vormt de conceptnota momenteel vooral een impuls voor de betere uitvoering van bestaand beleid.

- **Onderscheid maken tussen VDAB als dataregisseur en VDAB als activeringsregisseur (cfr. spoor 1 & 3)**

De conceptnota (en het debat daarbuiten) verwacht drie zaken door ze gelijk te stellen: zicht op potentiële doelgroep – inschrijving bij VDAB – feitelijke activering. Dat leidt tot inefficiënt beleid. Bovendien bestaat het risico dat VDAB zich moet verantwoorden over het aantal succesvol geactiveerde personen uit een doelgroep die ook profielen bevat die niet klaar zijn voor werk.

Als dataregisseur moet VDAB het overzicht hebben over de Vlaamse arbeidsmarkt, maar als activeringsregisseur is het voor VDAB belangrijk dat zich enkel personen inschrijven die stappen naar werk kunnen zetten in een bemiddelingstraject op het moment van inschrijving (en niet 'op termijn').

- **Financiering gericht inzetten voor reële noden (cfr. spoor 4)**

De SERV is van mening dat de logica van de incentive voor OCMW's gericht op de activering van leefloongerechtigden volledig fout zit en moet worden herdacht. Het huidige voorstel heeft een torenhoge deadweight, een hoog risico op dubbele financiering en werkt ook een sterk Matheuseffect in de hand. Als er geïnvesteerd wordt in een tijdelijke incentive, worden de middelen best gericht ingezet om in te spelen op reële noden. Dat vereist: (1) een omgevingsanalyse die de reële noden in kaart brengt, verduidelijkt waarom de activeringsopdracht in een lager dan gemiddelde uitstroom resulteert en de link legt met mogelijke capaciteitsproblemen; (2) duidelijke doelstellingen en KPI's waarbij zowel inspanningen als resultaat gehonoreerd worden op een kwantitatieve en kwalitatieve manier.

- **Kiezen voor Vlaams arbeidsmarktbeleid met meerwaarde (cfr. spoor 1)**

Een transparant arbeidsmarktbeleid beperkt de juridische complexiteit tot een absoluut minimum. Momenteel ontbreken overtuigende argumenten om te duiden waarom (1) de verplichte inschrijving decretaal moet worden verankerd en (2) gezondheids- en billijkheidsredenen moeten en kunnen worden vertaald in een Vlaams kader. De toevoeging aan de federale omzendbrief is m.a.w. niet duidelijk. De inspanningen moeten gericht zijn op een correcte toepassing van de federale regelgeving en omzendbrief op het terrein, en daarvoor is niet noodzakelijk nieuwe regelgeving nodig. Juridisch is het niet aan Vlaanderen om de voorwaarden voor verplichte inschrijving

in regelgeving te gieten, ook niet op basis van de exclusieve bevoegdheid inzake arbeidsbemiddeling, zoals nu wordt vermeld in de conceptnota.

- **Wederkerigheidsprincipe tussen OCMW en VDAB hanteren (cfr. spoor 2)**

De SERV stuurt aan op meer en betere samenwerking tussen VDAB en lokale besturen: efficiënter, meer onderling afgestemd, inspelend op mekaars sterktes en expertise en samen toewerkend naar gedeelde doelstellingen. Dat moet zorgen voor een sterker Vlaams activeringsbeleid met meer maatwerk en een bredere, integrale aanpak. De conceptnota gaat vooral in op de opdrachten voor VDAB. Het is echter belangrijk om ook de OCMW's aan te spreken over wat er van hen verwacht wordt en om de rolverdeling scherp te stellen in functie van de beoogde doelgroep.

Advies

Op 2 mei '23 ontving de SERV de conceptnota 'Flankerende activeringsaanpak voor de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden' van Minister Brouns en Minister Somers.

De conceptnota haakt in op een aantal principes die belangrijk zijn voor de SERV, zoals doelgerichte activering, betere samenwerking tussen OCMW's en VDAB en betere data- en informatie-uitwisseling. Voor de uitwerking van deze principes wordt echter al een heel traject gelopen.

In zijn advies over deze conceptnota benadrukt de SERV het belang van meer lokale samenwerking met het oog op bredere activering als versterkende factor voor het Vlaams arbeidsmarktbeleid. Om dit ten volle te realiseren, moet erover gewaakt worden dat beleidsinitiatieven elkaar versterken in plaats van doorkruisen en dat gemaakte beleidskeuzes voldoende onderbouwd zijn. Dat geldt ook voor eventuele bijkomende financiering, die gericht moet worden ingezet voor het invullen van reële noden. De SERV houdt de conceptnota tegen het licht op deze elementen. Tot slot onderstreept het advies het belang om steeds de verwachtingen t.a.v. VDAB én OCMW te benoemen vanuit een wederkerigheidsprincipe.

1. Breder activeren door lokale samenwerking te verbeteren

Op de Vlaamse Regering van 28 april 2023 werd de **conceptnota** 'Flankerende activeringsaanpak voor de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden' als mededeling goedgekeurd.

De conceptnota schuift vier sporen naar voor:

1. Spoor 1 introduceert drie initiatieven: (1) een ontwerpdecreet dat de verplichte inschrijving van leefloongerechtigden moet regelen; (2) een nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en VVSG binnen de voorziene middelen en (3) een samenwerkingsakkoord met kracht van wet tussen de Vlaamse en federale regering.
2. Spoor 2 pleit voor laagdrempelige, activerende en complementaire dienstverlening bij VDAB en de OCMW's, en voor een versterkte operationele samenwerking tussen beide. De concrete afspraken worden vastgelegd in de te vernieuwen samenwerkingsovereenkomst tussen VDAB en VVSG. Er wordt toegewerkt naar een "activerend kader van gezondheids- en billijkheidsredenen" op Vlaams niveau om richting te geven aan de OCMW's.
3. Spoor 3 gaat in op het opzetten van performante data- en informatie-uitwisseling om twee lacunes weg te werken: (1) Het ontbreken van een volledig en actueel inzicht in het profiel en het exacte aantal en tewerkstellingsresultaten voor de volledige groep leefloongerechtigden; (2) Het ontbreken van een operationele uitwisseling van data tussen OCMW's en VDAB die toelaten om elke leefloongerechtigde correct te identificeren, ook als die zich met foutieve informatie bij VDAB registreert. De voorgestelde aanpak omvat geaggregeerde data van de KSZ en kruising van data op individueel niveau, met verwijzing naar een lopend pilootproject in Antwerpen ('Mijn Weg Naar Werk').

4. Spoor 4 gaat in op het opzetten van een lokaal activeringspact. Lokale besturen die zich ertoe engageren om meer leefloongerechtigden te activeren dan het huidige Vlaams gemiddelde (met ondergrens 22,5%) kunnen tijdelijk extra financiële middelen krijgen, nl. 1000 euro per geactiveerde leefloongerechtigde. Hiertoe wordt een budget van 20 miljoen voorzien (2023: 10 milj en 2024: 10 milj). Inschrijving bij VDAB is verplicht.

De conceptnota haakt in op een aantal principes die belangrijk zijn voor de SERV, nl. doelgerichte activering, betere samenwerking tussen VDAB en OCMW's, laagdrempelige en complementaire dienstverlening, betere data- en informatie-uitwisseling.

De aandacht voor doelgerichte activering van niet-beroepsactieven, inclusief leefloongerechtigden, sluit aan bij de VESOC-engagementsverklaring 'Iedereen aan boord'. Een van de centrale doelstellingen die de Vlaamse sociale partners daarin voorop stellen, is om iedereen aan boord te krijgen en duurzaam aan boord te houden. Wanneer leefloongerechtigden klaar zijn om stappen naar werk te zetten, is het belangrijk om hun potentieel ook effectief te benutten.

Betere samenwerking tussen VDAB en OCMW's is volgens de SERV-visie op lokaal arbeidsmarktbeleid een belangrijke hefboom voor betere resultaten op het vlak van activeren. De Vlaamse sociale partners vinden het goed dat de samenwerking tussen VDAB en OCMW's geoptimaliseerd wordt: als respectievelijke arbeidsmarkt- en welzijnsregisseur kunnen beide organisaties elkaar nog meer ondersteunen en versterken. Dat is nodig om een integrale aanpak op maat van burgers en ondernemingen te realiseren en om het gebruik van de verschillende VDAB-instrumenten te optimaliseren met het oog op activering.

De SERV stelt het op prijs dat de conceptnota het belang van laagdrempelige en complementaire dienstverlening bij VDAB en de OCMW's bevestigt. De dienstverlening moet transparant en toegankelijk zijn en het aanbod van verschillende organisaties optimaal op elkaar afgestemd. De SERV ondersteunt de keuze voor laagdrempelige en complementaire dienstverlening om de dienstverlening gericht op het bereiken, de begeleiding en de activering van de bredere arbeidsreserve, inclusief leefloongerechtigden, beter op elkaar af te stemmen en te versterken.

De SERV vindt het positief dat betere data- en informatie-uitwisseling een beleidsprioriteit blijven. Het VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' gaf al aan dat *"VDAB zal investeren in de juiste dataconnecties, alsook de andere partners die met deze doelgroepen werken"*. Het is goed dat de conceptnota bevestigt dat er werk van gemaakt wordt, en dit zowel voor de opvolging van individuele dossiers als voor de onderbouwing, opvolging en evaluatie van beleidskeuzes op macroniveau.

Op deze vlakken wordt al een heel traject gelopen, o.a. binnen VDAB, waar er bv. al initiatieven voor betere data-uitwisseling zijn. De conceptnota draagt echter nauwelijks bij tot de goede samenwerking van de hierboven vermelde principes.

2. Beleidsinitiatieven elkaar laten versterken in plaats van doorkruisen

In het Vlaams Regeerakkoord 2019-2024 formuleerde de Vlaamse Regering de ambitie om een **werkzaamheidsgraad van 80%** te realiseren. Via de VESOC-engagementsverklaring 'Iedereen

aan boord'¹ onderschreven de Vlaamse sociale partners deze doelstelling van de Vlaamse Regering. Het uitbouwen van een **resultaatsgericht activeringsbeleid** vormt ook één van de centrale pijlers van het VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'². Het akkoord heeft zowel aandacht voor de ingeschreven werkzoekenden als voor de potentiële arbeidsreserve bij de niet-actieve beroepsbevolking met focus op de NEET-jongeren, langdurig zieken, leefloongerechtigden, inburgeraars, personen met migratieachtergrond en personen met een arbeidsbeperking.

In navolging van dit akkoord wordt op 13 juni 2023 op initiatief van Minister Brouns de **werkgelegenheidsconferentie** "Samen en lokaal voor werk" georganiseerd met bijzondere aandacht voor de activering van niet-beroepsactieve personen en werkzoekenden met een multi-problematiek.

Naar aanleiding van deze conferentie wordt ook de mogelijkheid verkend om te komen tot een gedeelde **visie** op lokaal arbeidsmarktbeleid in Vlaanderen. SERV nam hiertoe al serieuze stappen door in het voorjaar van 2023 zelf een visie op lokale samenwerking te ontwikkelen en deze met minister Brouns, minister Somers en VDAB te bespreken. Uit verdere besprekingen met VVSG, VDAB, DWSE en kabinet Werk zal blijken of de inspanningen zullen leiden tot een gemeenschappelijke visie en mogelijk pact.

De groeiende aandacht voor lokaal arbeidsmarktbeleid blijkt ook uit andere initiatieven:

- In november 2022 publiceerde de commissie decentralisatie in het Vlaams parlement haar eindrapport. In navolging van de voorstellen voor het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE) werd een **internationaal caseonderzoek** opgestart om te komen tot meer strategische samenwerking tussen VDAB en de lokale besturen. In dit onderzoek wordt, via verkenning van decentralisatieaanpakken in Nederland, Denemarken en Noorwegen, op zoek gegaan naar modellen van sterk lokaal arbeidsmarktbeleid en naar voor- en nadelen van bepaalde aanpakken die leerrijk kunnen zijn voor de Vlaamse context.
- Eind november 2022 werd een nieuwe **VIONA-studie** opgestart, nl. 'Activering van leefloongerechtigden: welke aanpak werkt voor wie?'. Dit onderzoek loopt nog tot eind november 2023 en zal onderbouwde beleidsaanbevelingen bevatten voor lokale besturen en voor het Vlaams beleid³.
- Sinds juni 2022 wordt er vorm gegeven aan de **lokale partnerschappen**, een nieuwe manier van samenwerken tussen VDAB (intensieve dienstverlening), lokale besturen (OCMW's) en andere dienstverlenende organisaties voor niet-beroepsactieven en werkzoekenden met een complexe problematiek⁴. Het Capacity Buildingproject moet de duurzame en dynamische lokale partnerschappen voorbereiden, faciliteren en kwalitatief omkaderen door te investeren in de nodige kwalitatieve en kwantitatieve omkadering qua personeelsinzet en processen. De opstart van de partnerschappen is voorzien op 1 januari '24. Europa WSE werkt hiertoe het inrichtend kader uit.

¹ VESOC-engagementsverklaring 'Iedereen aan boord' van 25 mei 2020 (<https://www.serv.be/node/13699>)

² VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' van 1 juli 2022 (<https://www.serv.be/node/15014>)

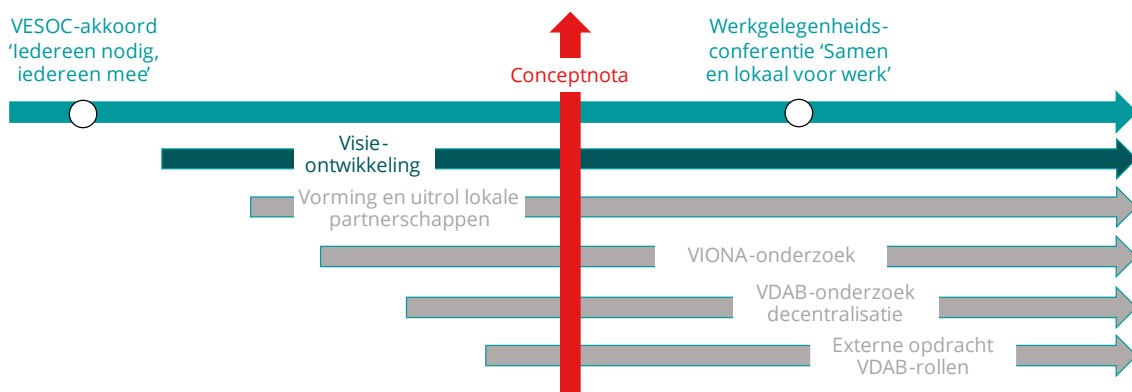
³ Het onderzoeksvoorstel is online beschikbaar via <https://www.vlaanderen.be/departement-werk-sociale-economie/strategisch-arbeidsmarktonderzoek/actuele-viona-projecten>

⁴ Zie o.a. de **toelichting** tijdens het startevent van Europa WSE op 29 september 2022.

- In 2023 werd een **externe onderzoeksoopdracht omtrent VDAB** gelanceerd, waar de samenwerking met de lokale besturen/actoren ook deel van uitmaakt. Deze opdracht moet eind 2023 tot resultaten leiden.

Door de conceptnota buiten het samen opgestarte traject op te stellen, is het een gemiste kans om versterkend te werken.

Deze conceptnota kwam buiten het sociaal overleg tot stand en werd parallel aan de hierboven beschreven initiatieven ontwikkeld. Deze werkwijze draagt niet bij tot een efficiënt en doelgericht beleid. Dat uit zich ook in de conceptnota, waarbij de SERV ernstige bedenkingen heeft, ook al delen de sociale partners de aandacht voor een resultaatgericht activeringsbeleid. Op basis van de in dit advies uitgewerkte argumenten vraagt de SERV om de conceptnota te herbekijken om betere aansluiting te vinden bij de andere werven die de voorbije maanden werden opgezet.

Na het afsluiten van het VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' werd een versnelling hoger geschakeld voor de activering van de brede arbeidsreserve.

Daarbij werd het gemis van een gedeelde visie op Vlaams niveau met gezamenlijke doelstellingen duidelijk gevoeld om tot een coherente en geïntegreerde aanpak te komen. Ook in de conceptnota illustreert het gebrek aan samenhang tussen de initiatieven de nood aan een gedeelde visie rond deze thematiek⁵. Momenteel worden stappen gezet om op dat vlak vooruitgang te boeken en op Vlaams niveau te bepalen waar naartoe gewerkt wordt. Om deze leemte in te vullen, hebben de sociale partners zelf een visie ontwikkeld en voorgelegd aan minister Brouns en aan minister Somers.

Deze conceptnota doorkruist het lopend debat en de geleverde inspanningen: de ministers kennen de SERV-visie, maar loopt een parallel traject met een enger afgebakende doelgroep, nl. leefloongerechtigden, die in tegenstelling tot andere groepen in de brede arbeidsreserve⁶ al gevat wordt door activeringstrajecten binnen OCMW's. Eerder opgestarte initiatieven om een

⁵ Enkele voorbeelden:

(1) In Spoor 2 en in de situatieschets wordt niet alleen verwezen naar leefloongerechtigden, maar ook naar 'andere kwetsbare niet-beroepsactieve groepen'. Dit creëert twijfel over het bereik van de flankerende activeringsaanpak: beperken de voorstellen in de conceptnota zich tot leefloongerechtigden, zoals de titel impliceert, of gaat het breder?

(2) De erkenning van het beroep maatschappelijk werker als knelpuntberoep wordt zonder verdere duiding gelanceerd. Binnen een flankerende activeringsaanpak moeten alle knelpuntberoepen even belangrijk zijn. Dergelijk vraagstuk past binnen het knelpuntenplan dat in het VESOC-akkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' werd afgesproken.

(3) De tijdelijke financiële incentive wordt geïntroduceerd zonder deze af te stemmen op de lokale partnerschappen, waar al heel wat financiering tegenover staat en waar wordt afgesproken wie wat doet met de beschikbare middelen.

⁶ Zoals NEET-jongeren, langdurig zieken, inburgeraars, personen met migratieachtergrond en personen met een arbeidsbeperking.

resultaatgericht activeringsbeleid uit te bouwen, hebben een bredere focus, zoals ook blijkt uit de invulling van het werkgelegenheidsakkoord en de werkgelegenheidsconferentie. De voorgestelde lokale pacts lijken bovendien een voorafname van de doorwerking van de werkgelegenheidsconferentie van 13 juni.

Volgens de SERV is wederzijds vertrouwen tussen VDAB en lokale besturen een cruciale factor voor het welslagen van lokale samenwerking. VDAB en OCMW's moeten mekaar als waardevolle partner beschouwen. De wederzijdse service moet verbeteren, wat wederzijds vertrouwen en een win-winsituatie voor beide organisaties vergt. Het is aangewezen om een 'aanbodkaart' te voorzien zodat visueel zichtbaar wordt wie wat kan aanbieden en wie waarvoor verantwoordelijk is vanuit een duidelijke rolverdeling.

De conceptnota heeft volgens de SERV te weinig aandacht voor het opbouwen van wederzijds vertrouwen en afspraken tussen OCMW's en VDAB. De tonaliteit houdt eerder een zweem van wantrouwen in ten aanzien van het functioneren van OCMW's: zij moeten ondersteund worden door VDAB of de activeringstrajecten aan VDAB uitbesteden. Terzelfdertijd beperkt de conceptnota ook de rol van VDAB: VDAB moet sterk ten dienste staan van OCMW's en pas expertise delen wanneer daar om gevraagd wordt. Het feit dat OCMW's bijkomende financiële middelen kunnen krijgen voor het activeren van leefloongerechtigden, maar deze opdracht kunnen uitbesteden aan VDAB, lijkt daarbij een constructiefout.

3. Gemaakte beleidskeuzes voldoende onderbouwen

Het ontbreken van een heldere visie en voorbereidend onderzoek uit zich in de conceptnota in de gemaakte keuzes, die onvoldoende onderbouwd zijn. De meerwaarde van de voorgestelde initiatieven is bovendien onvoldoende duidelijk: de conceptnota vormt vooral een impuls voor de betere uitvoering van bestaand beleid.

Motiveer en verduidelijk de voorstellen

De SERV verwacht dat beleidsmatige keuzes onderbouwd zijn zodat duidelijk is waarom ze worden gemaakt. De conceptnota:

- (1) **gaat niet in op waarom dit initiatief er komt en hoe dit zich verhoudt tot de andere werven in dit bredere dossier.** De toegevoegde waarde is daardoor voorsnog onduidelijk.
- (2) **is niet gebaseerd op een grondige analyse van de doelgroep.** De groep van leefloongerechtigden is zeer divers. De omvang en samenstelling van de groep die zich verplicht moet inschrijven bij VDAB is onduidelijk. Hoe groot is bijvoorbeeld het aantal leefloongerechtigden dat activeerbaar is, maar zich niet inschreef bij VDAB? Een gedegen analyse van deze groep (kwantitatief en kwalitatief) is nodig om het beleid hierop af te stemmen en om te verduidelijken in welke mate een (hogere) uitstroom naar werk realistisch is.
- (3) **gaat voorbij aan het verschil tussen VDAB als data- en als activeringsregisseur.** Als dataregisseur moet VDAB het overzicht hebben over de Vlaamse arbeidsmarkt. Resultaten

inzake instroom en uitstroom zijn zowel bij OCMW als VDAB belangrijk om te capteren. Als activeringsregisseur is het voor VDAB echter belangrijk dat er zich enkel personen inschrijven die op het moment van inschrijving (en niet 'op termijn') in een traject stappen naar werk kunnen zetten, door het OCMW of door VDAB zoals bepaald door het OCMW. De conceptnota (en het breder debat rond deze thematiek) verwacht drie zaken door ze gelijk te stellen: (1) zicht op de potentiële doelgroep, (2) inschrijving bij VDAB en (3) de feitelijke activering. Dat leidt tot inefficiënt beleid. Bovendien bestaat het risico dat VDAB zich moet verantwoorden over het aantal succesvol geactiveerde personen uit een doelgroep die ook profielen bevat die niet klaar zijn voor werk. Ook voor de betrokkenen zelf is dit niet zonder risico. Indien de verplichte inschrijving samengaat met het overdragen van de begeleiding van OCMW naar VDAB, maar de betrokkene nog niet klaar is om stappen te zetten richting de arbeidsmarkt, is het risico reëel dat deze persoon tussen de mazen van het net valt en niet de benodigde dienstverlening krijgt.

Dit probleem komt nog sterker naar voor bij de verplichte inschrijving voor Oekraïners. Bij hen ontbreken billijkheidsredenen voor uitsluiting en wordt niet verwacht dat ze 'arbeidsmarktrijp' zijn. Zij moeten zich dus allemaal inschrijven (dus bv. ook zieken) en ingeschreven blijven zolang ze geen werk hebben⁷. Dit voorstel is illustratief voor het foutief gebruik van 'inschrijving bij VDAB'. We verwijzen in dit kader naar de doelgroepvermindering voor personen zonder recente duurzame werkervaring⁸ en de SERV-adviezen hierover. De SERV pleit voor het erkennen van de niet-beroepsactieve periode, maar dat mag niet herleid worden tot de periode van inschrijving bij VDAB.

- (4) **geeft geen onderbouwing van wat het correct te verwachten uitstroomcijfer is.** Het huidige Vlaams gemiddelde wordt als berekeningsbasis voor de extra financiering genomen (spoor 4). Op de oorzaken voor de grote verschillen tussen gemeentes wordt echter niet ingegaan. Evenmin kan momenteel worden ingeschat in welke mate het realistisch is om te verwachten dat er binnen de huidige werking nog progressiemarge is voor de uitstroomcijfers. Bovendien wordt niet verduidelijkt wanneer er sprake is van uitstroom. Gaat het enkel over activering naar het normaal economisch circuit (NEC) of ook naar de sociale economie? Ook via art. 60? In welke mate moet het om duurzame tewerkstelling gaan?
- (5) **houdt geen rekening met gekende verschillen tussen VDAB en OCMW's.** Enkele jaren terug leerde een evaluatie⁹ van proeftuinen voor samenwerking tussen de VDAB en de OCMW's in Vlaanderen o.a. dat duidelijke afspraken nodig zijn voor de intake omdat consulenten van VDAB en OCMW dit elk vanuit een ander perspectief benaderen. De onderzoekers vatten het als volgt samen: *"OCMW-consulenten zullen eerder naar het groeipotentieel van een cliënt kijken (soms gegeven een intensieve ondersteuning), terwijl VDAB vanuit haar kern-taak als bemiddelaar ook mee in het achterhoofd dient te houden wat werkgevers verwachten*

⁷ <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/6441529FCA1CB15B58CF486E>

⁸ Volgens het decreet is de doelgroep van die maatregel in een eerste fase beperkt tot langdurig werkzoekenden, de groep die al gekend is bij VDAB. De SERV vond dat een logische eerste fase, maar de ambitie van het VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' gaat verder. Het akkoord heeft nl. een bredere doelgroep voor ogen, nl. "alle potentiële werknemers die minstens twee jaar niet actief waren op de arbeidsmarkt (langdurig werkzoekenden en inactieven), inclusief zij die geheel of gedeeltelijk terugkeren uit een ziekte- of een ander uitkeringsstelsel (zonder arbeidsovereenkomst)". Het BVR bevat echter expliciet de voorwaarde van twee jaar ingeschreven te zijn bij VDAB, wat het moeilijker maakt om de doelgroep uit te breiden naar de oorspronkelijk beoogde doelgroep. In zijn adviezen op het decreet en het BVR vraagt de SERV naar een plan van aanpak voor identificatie van de ruimere doelgroep. <https://www.serv.be/node/15321> en <https://www.serv.be/node/15581>

⁹ Van Mellaert, L., Kuppens, J. & Struyven, L. 2013. Samenwerking op (de) proef: procesevaluatie van fase 2 van de proeftuinen voor samenwerking tussen de VDAB en de OCMW's in Vlaanderen. Leuven: HIVA-KU Leuven.

van een werkzoekende" (Van Mellaert et al. (2013): p. 103). Het is belangrijk om op dergelijke zaken te anticiperen en vanuit een gedeelde visie uit te werken hoe daarmee zal worden omgegaan.

- (6) **specificeert niet wat de status van de VDAB-expertise is.** De conceptnota stelt dat VDAB zijn expertise inzake inschatting, oriëntering en jobmatching actief ter beschikking stelt van de OCMW's, die er beroep op kunnen doen wanneer zij dat nodig achten (spoor 2). De conceptnota verduidelijkt echter niet of en hoe de OCMW's geacht worden daarmee om te gaan. Gaat het om vrijblijvend advies of wordt de volgende stap in samenspraak bepaald? En hoe wordt dan omgegaan met een verschil in visie?
- (7) **verduidelijkt de implicaties van de verplichte inschrijving bij VDAB niet** (spoor 1). De gevolgen zijn dus onduidelijk. Het OCMW bepaalt immers het traject naar werk en de conceptnota geeft niet aan wat het doel is van de verplichte inschrijving. Wordt die ingevoerd om de leefloongerechtigden op de radar te hebben of moet VDAB als actor optreden? Dit vloeit voort uit de eerder aangehaalde verwarring door drie zaken gelijk te stellen, nl. (1) zicht krijgen op de potentiële doelgroep, (2) inschrijving bij VDAB en (3) de feitelijke activering.
- (8) **geeft geen duidelijkheid over de juridische vorm en de financiële engagementen van het samenwerkingsakkoord tussen VDAB en VVSG met het oog op transparantie.** De SERV staat voor meer en betere samenwerking. Een samenwerkingsakkoord tussen VDAB en VVSG met duidelijke doelstellingen en afspraken over de lokale opdrachten en onderlinge taakverdeling tussen OCMW's en VDAB kan hier alvast de contouren voor vastleggen. Deze moet wel een verdere lokale vertaling en concretisering krijgen in lokale samenwerkingsovereenkomsten. Deze zaken ontbreken in de conceptnota, net zoals de modaliteiten van dit samenwerkingsakkoord: is er een overheidsopdracht aan gekoppeld? Een subsidie? Hoe is het juridisch geregeld? Na de kritische analyse van het Rekenhof over het uitbestedingsbeleid van VDAB, moet ook de invulling van samenwerkingsovereenkomsten van bij de start helder bepaald zijn.

Poneer enkel gefundeerde uitspraken

De SERV verwacht dat de causale verbanden die worden gelegd tussen beleidsinterventies en resultaten, wetenschappelijk kunnen worden gestaafd. Er worden aannames gemaakt door uitspraken als 'gegeven' te beschouwen zonder ze te onderzoeken en waar nodig te nuanceren. Er wordt veel geponeerd zonder te benoemen waar de problemen zitten. Enkele voorbeelden:

- *"Er is nog groeimarge. Dit zowel op vlak van het bereik van de doelgroep als op vlak van de activering en uitstroom naar werk."* Is dit zo? Hoe groot is de groep van activeerbare leefloongerechtigden? Dit is niet duidelijk. Een verplichte inschrijving zal weinig verschil maken als de activeerbare personen momenteel al ingeschreven worden.
- De conceptnota legt zeer eenvoudig het bruggetje tussen verplichte inschrijving en (verhoogde) activering. Verplichte inschrijving bij VDAB is evenwel nog geen activering.
- *"Uit de samenwerking die van onderuit is gegroeid, leren we dat er onderling vertrouwen is, dankzij de totstandkoming van een concrete samenwerkingsovereenkomst."* Is dat zo? Waarom sluiten dan niet alle lokale besturen een overeenkomst af? En hoe verloopt de samenwerking op het terrein, in het bijzonder tussen OCMW's en VDAB? Eerder vermeld onderzoek

identificeerde in een aantal gemeenten een gebrek aan vertrouwen in de andere organisatie als obstakel voor goede samenwerking tussen VDAB en OCMW (Van Mellaert et al., 2013). Welke meer recente studie onderbouwt de stelling dat er vandaag wel overal onderling vertrouwen is?

- De conceptnota stelt dat met dit regelgevend initiatief *“het belang van de correcte en consequente toepassing van de federale regelgeving bij het beoordelen van de werkbereidheid van een leefloongerechtigde door het OCMW wordt benadrukt”*. De verplichte inschrijving vormt echter geen garantie voor het optimaal beoordelen van de werkbereidheid door OCMW's.

Maak een duidelijk onderscheid tussen beleidsuitvoering en nieuw beleid

Heel wat initiatieven uit de conceptnota zijn lopend beleid, maar worden bij de vier sporen, dus als nieuwe initiatieven, vermeld i.p.v. in de sectie die samenvat wat er al in Vlaanderen gebeurt.

- De verplichte inschrijving (uit spoor 1) is al juridisch geregeld door de federale omzendbrief¹⁰. De regelgeving moet correct toegepast worden (cfr. infra).
- Ook spoor 2 vermeldt heel wat zaken die momenteel al gebeuren. Er worden bijvoorbeeld al lokaal afspraken gemaakt in de samenwerkingsovereenkomsten en er is al een dashboard om de inspanningen op te volgen.
- Spoor 3 beoogt betere data- en informatie-uitwisseling. Dit is uiteraard nodig, maar aandacht voor performante datasystemen is niet nieuw. Het is lopend beleid waarvan het proces al werd opgestart, zoals de verwijzing naar lopende gegevens- en optimalisatieaanvragen illustreert. Ook vanuit DWSE werden al stappen gezet voor een betere data-uitwisseling met federale instanties¹¹. Ook het lopende pilootproject in Antwerpen bevestigt dat de initiatieven uit dit spoor eerder thuis horen in de situering van de conceptnota bij wat er al gebeurt in Vlaanderen.
- Spoor 4 introduceert een lokaal activeringspact, dat zal worden ingeschreven in de samenwerkingsovereenkomst die een lokaal bestuur afsluit met VDAB. Het instrument van de samenwerkingsovereenkomst is al operationeel, zoals ook de conceptnota aangeeft: *“Op 1/3/2023 heeft VDAB met 76% van de Vlaamse steden en gemeenten (veelal via de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden sociale economie en werk) een samenwerkingsovereenkomst afgesloten. Het is de ambitie tegen eind 2023 richting 90% van alle Vlaamse steden en gemeenten te evolueren.”* Inhoudelijke afspraken op lokaal niveau zijn niet nieuw, enkel de tijdelijke financiering.

¹⁰ [Omzendbrief](#) betreffende de verplichting voor de OCMW's om hun gerechtigden in te schrijven bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst, 7 februari 2014.

¹¹ Zoals toegelicht op de VESOC-werkgroep van 9 december 2022, waar de stand van zaken betreffende de data-uitwisseling tussen de federale overheid en WSE (incl VDAB) besproken werd.

4. Financiering gericht inzetten voor reële noden

Lokale besturen die erin slagen om meer leefloongerechtigden dan het Vlaams gemiddelde te activeren, kunnen tijdelijk aanspraak maken op een extra financiële beloning (van 1000 euro per geactiveerde leefloongerechtigde).

Als er geïnvesteerd wordt in een tijdelijke incentive, worden de middelen best gericht ingezet om in te spelen op reële noden. Met het lokaal activeringspact beogen de ministers een stimulans te geven voor de activering van leefloongerechtigden. Het huidige voorstel heeft een duidelijke deadweight, een hoog risico op dubbele financiering, werkt een sterk Mattheuseffect in de hand en is niet onderbouwd op basis van de reële noden die activering in de weg staan.

Huidig voorstel stevent af op ongewenste effecten

De SERV is van mening dat **de logica van de incentive volledig fout zit en moet worden herdacht.**

- **Incentive voor bestaande opdracht.** De incentive wordt toegekend voor het activeren van leefloongerechtigden. Dit is al één van de kerntaken van de OCMW's.
- **Deadweight.** Heel wat (grotere) lokale besturen zullen een incentive krijgen om te blijven doen wat ze nu al (goed) doen. De incentive gaat dus samen met een torenhoge deadweight.
- **Mattheüseffect.** Het huidige voorstel gaat gepaard met een gigantisch Mattheüseffect. De lokale besturen die nu meer dan gemiddeld activeren zonder extra financiële ondersteuning (vaak grotere steden), worden extra beloond, zelfs als ze erop achteruitgaan, waardoor het verschil met de andere gemeenten zal toenemen. Dit Mattheüseffect wordt nog versterkt door de middelen van gemeenten die niet deelnemen, te verdelen over gemeenten die dit wel doen.
- **Geen inspanningsvergoeding.** OCMW's die lager dan gemiddeld scoren, ontvangen geen incentive om meer en beter rond de activering van leefloongerechtigden te werken. Die extra inspanning vraagt nochtans een investering van de OCMW's. In het scenario voor de tijdelijke incentive worden deze OCMW's pas beloond wanneer ze binnen de twee jaar boven het gemiddelde scoren.
- **Kans op dubbelfinanciering.** Er is een risico op dubbele financiering, gezien de mogelijke overlap met lopende ESF-projecten. Bovendien staat deze incentive niet in relatie tot andere middelen. Lokale besturen ontvingen bijvoorbeeld ook al middelen voor Oekraïeners.
- **Acties onduidelijk.** Het is onduidelijk waarvoor de incentive nodig is (de noden) alsook wat er met de verkregen middelen zal gebeuren. Welke stimulans gaat ervan uit? En wat zijn 'additionele acties' waarvoor de extra financiering dient?

- **Geen analyse van de noden en enkel resultaatsgerichte financiering.** De incentive gaat in tegen de opzet en filosofie van lokale partnerschappen¹² waarin wordt vertrokken vanuit lokale noden (en niet vanuit één universeel gemiddelde) en wordt gesteld dat een volledige resultaatsgerichte financiering niet aangewezen is voor moeilijke doelgroepen.

Financiering gericht inzetten voor reële noden

De SERV vindt dat additionele en tijdelijke financiële ondersteuning moet worden ingezet daar waar er nog reële onbeantwoorde noden zijn. Het is aangewezen om:

- **een duidelijk onderscheid te maken in de opdrachten** nl. tussen de huidige opdracht van OCMW's, die ook de activering van leefloongerechtigden omvat, en een eventuele nieuwe opdracht gericht op het bereik en de activering van andere niet-beroepsactieven.
- **te beginnen met een omgevingsanalyse** die de reële noden in kaart brengt, verduidelijkt waarom de activeringsopdracht in een lager dan gemiddelde uitstroom resulteert en de link legt met mogelijke capaciteitsproblemen. Uit de omgevingsanalyse moet blijken of en waar er extra middelen nodig zijn en waarom.
- **te starten vanuit duidelijke doelstellingen en KPI's** waarbij zowel inspanningen als resultaat gehonoreerd worden op een kwantitatieve en kwalitatieve manier.

Verder is het nodig om een aantal praktische implicaties te verduidelijken, nl.:

- Wat wordt begrepen onder 'uitstroom naar werk'? Omvat dit ook tewerkstelling binnen het lokaal bestuur, art. 60?
- Welk beleidsdomein financiert? Staat DWSE in voor de volledige financiering van 20 miljoen of neemt ABB deze rol ook op?
- Wie ontvangt de middelen als het OCMW niet zelf activeert? Een OCMW kan immers kiezen of het zelf activeert of deze opdracht (deels) overlaat aan VDAB. Gaat de incentive toch naar het OCMW indien VDAB deze taak opneemt? En hoe wordt VDAB vergoed?
- Welke middelen zijn er nog voor het Vlaams pact dat na de werkgelegenheidsconferentie zou worden afgesloten? Mogelijk zijn er in de toekomst nog andere zaken nodig qua lokale samenwerking, die voortkomen uit de andere, reeds opgestarte initiatieven.

¹² Dit is één van de lopende initiatieven waarnaar eerder in dit advies wordt verwezen. Het betreft een nieuwe manier van samenwerken tussen VDAB (intensieve dienstverlening), lokale besturen (OCMW's) en andere dienstverlenende organisaties voor niet-beroepsactieven en werkzoekenden met een complexe problematiek.

5. Kiezen voor Vlaams arbeidsmarktbeleid met meerwaarde

Een transparant arbeidsmarktbeleid beperkt de juridische complexiteit tot een absoluut minimum. Momenteel ontbreken overtuigende argumenten om te duiden waarom (1) de verplichte inschrijving decretaal moet worden verankerd en (2) gezondheids- en billijkheidsredenen moeten en kunnen worden vertaald in een Vlaams kader. De toevoeging aan de federale omzendbrief is m.a.w. niet duidelijk. De inspanningen moeten gericht zijn op een correcte toepassing van de federale regelgeving en omzendbrief op het terrein, en daarvoor is niet noodzakelijk nieuwe regelgeving nodig. Juridisch is het niet aan Vlaanderen om de voorwaarden voor verplichte inschrijving in regelgeving te gieten, ook niet op basis van de exclusieve bevoegdheid inzake arbeidsbemiddeling, zoals nu wordt vermeld in de conceptnota.

Verplichte inschrijving uit omzendbrief consequent toepassen

De conceptnota lanceert (in spoor 1) het ontwerpdecreet “Verplichte inschrijving van leefloongerechtigden”. Echter, **de verplichting tot inschrijving is al juridisch geregeld en zou door alle OCMW's consequent moeten worden toegepast**. De federale omzendbrief van 7 februari 2014¹³ van toenmalig minister De Block regelt de verplichting voor de OCMW's om hun gerechtigden in te schrijven bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten. Deze brief sprak de OCMW-voorzitters hier rechtstreeks op aan: *“Ik vraag u om erop toe te zien dat alle gerechtigden (leefloon en equivalente maatschappelijke hulp) zich inschrijven als werkzoekende bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst, met uitzondering van de gerechtigden die niet arbeidsgeschikt zijn wegens gezondheids- of billijkheidsredenen. Als het nodig blijkt, vraag ik u om de gerechtigden te begeleiden bij hun inschrijving.”* Deze omzendbrief heeft juridische waarde en over de inhoud is er geen discussie. De toegevoegde waarde van een (Vlaams) decreet bovenop deze (federale) omzendbrief is momenteel niet zichtbaar en vraagt een overtuigende argumentatie. De toepassing moet geëvalueerd en beter opgevolgd worden.

Duidelijke richtlijnen opstellen voor gezondheids- en billijkheidsredenen

De SERV stelt zich vragen bij het opstellen van een Vlaams kader voor gezondheids- en billijkheidsredenen (cfr. spoor 2). Het is immers de federale overheid die bevoegd is voor beslissingen over de werkbereidheid van OCMW-cliënten¹⁴, inclusief de gezondheids- en billijkheidsredenen die personen vrijstellen van activering. Dat doet dan ook de vraag rijzen wat de waarde is van afspraken die op Vlaams niveau bepaald zijn: hoe bindend zijn ze? En wat voegen ze toe?

Bovendien is onduidelijk wie dit Vlaams kader zou opstellen: de conceptnota spreekt over ‘we’ zonder te duiden wie erbij betrokken wordt. Ook de inhoud vraagt bijkomende toelichting: wat wordt bijvoorbeeld verstaan onder ‘richting geven’? Hoe ver gaat dat? Dergelijke zaken vragen

¹³ [Omzendbrief](#) betreffende de verplichting voor de OCMW's om hun gerechtigden in te schrijven bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst, 7 februari 2014.

¹⁴ Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie (RMI-wet)

verdere duiding en zullen aangeven of een 'Vlaams kader' de beste manier is om de praktijk op het terrein te stroomlijnen.

Samenwerkingsakkoord met federale regering toespitsen op betere data-uitwisseling

De Vlaamse Regering wil een samenwerkingsakkoord met kracht van wet onderhandelen met de federale regering (spoor 1). De SERV is van mening dat zulk akkoord zeker nodig is met het oog op betere data-uitwisseling, maar merkt op dat de verdere invulling nogal vaag blijft als het gaat om "betrokkenheid bij beslissingen met impact op de doelgroep". De SERV meent dat betrokkenheid in de eerste plaats moet vertrekken van meer oprechte wederzijdse aandacht voor de samenwerking en structureel overleg tussen de verschillende beleidsniveaus. De SERV onderstreept al in eerdere adviezen het belang van goede data-uitwisseling en samenwerking¹⁵.

6. Wederkerigheidsprincipe tussen OCMW en VDAB hanteren

De SERV stuurt aan op meer en betere samenwerking tussen VDAB en lokale besturen: efficiënter, meer onderling afgestemd inspelend op mekaars sterktes en expertise, en samen toewerkend naar gedeelde doelstellingen. Dat moet zorgen voor een sterker Vlaams activeringsbeleid met meer maatwerk en een bredere, integrale aanpak. De conceptnota gaat vooral in op de opdrachten voor VDAB. Het is echter belangrijk om ook de OCMW's aan te spreken over wat er van hen verwacht wordt.

Implicaties voor VDAB uitklaren

Voor de SERV gaat de rol van VDAB verder dan 'on call' beschikbaar zijn voor de OCMW's. OCMW's zijn de regisseur op het vlak van maatschappelijk welzijn, maar voor het zetten van stappen richting duurzame tewerkstelling is het aangewezen dat zij beroep doen op VDAB, de regisseur van het activeringsbeleid in Vlaanderen met heel wat expertise ter zake, wat de conceptnota beaamt. Het delen van expertise is echter geen eenrichtingsverkeer: ook OCMW's dienen de opgebouwde expertise ter beschikking te stellen van VDAB, bijvoorbeeld voor personen met een multi-problematiek. Dergelijke kruisbestuiving staat ook centraal in de lokale partnerschappen die momenteel worden gevormd via een oproep van Europa WSE. Daarnaast kan de aandacht voor ondersteuning van VDAB aan OCMW's niet losgekoppeld worden van de nabijheidsstrategie van VDAB.

¹⁵ Nota betere overheidsdata voor evidence informed arbeidsmarktonderzoek en -beleid (<https://www.serv.be/node/14954>); Oproep en advies Betere overheidsdata voor sterk beleidsonderzoek en goed bestuur (<https://www.serv.be/node/14560>); Oproep voor een betere samenwerking tussen Vlaamse en Federale niveau en andere gemeenschappen en gewesten (<https://www.serv.be/node/15570>); Rapport samenwerking tussen het Vlaamse en Federale niveau en met de andere gemeenschappen en gewesten (<https://www.serv.be/node/15570>).

Inspanningen benoemen voor VDAB én OCMW's

In het kader van wederzijdse transparantie moeten VDAB en de OCMW's elkaar voeden met de nodige data. De conceptnota stelt dat informatie-uitwisseling op cliëntniveau gedeelde inspanningen vraagt van VDAB, KSZ, POD MI en OCMW's. De conceptnota licht toe welk proces binnen VDAB werd opgezet, maar gaat niet in op de te zetten stappen binnen OCMW's, bijvoorbeeld in welke mate ze geacht worden om bepaalde zaken te registreren en uit te wisselen. Het gebrek aan richtlijnen hieromtrent heeft ervoor gezorgd dat elk OCMW vrij is te beslissen wat er wordt geregistreerd en hoe dat gebeurt. De diverse IT-systemen die daarvoor worden gehanteerd, blijken meestal niet compatibel. Het is dan ook hoog tijd om werk te maken van de interoperabiliteit van de IT-systemen om data-uitwisseling op een efficiënte manier mogelijk te maken. Dit niet alleen in het kader van individuele dossiers, maar ook om op macroniveau te beschikken over geaggregeerde data over alle OCMW's heen, wat nodig is om beleidskeuzes te maken, te onderbouwen en op te volgen.

In het bredere activeringsbeleid is het hoe dan ook belangrijk om de rolverdeling tussen de betrokken actoren scherp te stellen in functie van de beoogde doelgroep. Het moet te allen tijde voor iedereen duidelijk zijn wie waarvoor verantwoordelijk is en wie welke taken opneemt. Naast afspraken op Vlaams niveau kan dit lokaal verder geconcretiseerd worden binnen de contouren van een samenwerkingsovereenkomst tussen lokale besturen en VDAB of binnen een lokaal partnerschap.

Bibliografie

Europa WSE (2022). 'Workshop Capacity Building Lokale Partnerschappen'. Presentatie tijdens het startevent op 29 september 2022.

(https://www.europawse.be/sites/default/files/public/Presentaties/Capacity_building.pptx)

Federale overheid (2014). Omzendbrief betreffende de verplichting voor de OCMW's om hun gerechtigden in te schrijven bij de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdienst, 7 februari 2014.

IDEA Consult (2022). Activering van leefloongerechtigden: welke aanpak werkt voor wie? Onderzoeksvoorstel voor een VIONA-onderzoek in opdracht van de minister bevoegd voor werk.

SERV (6 februari 2023). Advies BVR doelgroepvermindering personen zonder recente duurzame werkervaring (<https://www.serv.be/node/15581>).

SERV (1 februari 2023) Oproep voor een betere samenwerking tussen Vlaamse en Federale niveau en andere gemeenschappen en gewesten (<https://www.serv.be/node/15570>)

SERV (1 februari 2023) Rapport samenwerking tussen het Vlaamse en Federale niveau en met de andere gemeenschappen en gewesten (<https://www.serv.be/node/15570>)

SERV (13 oktober 2022). Advies Ontwerp van decreet over de doelgroepvermindering voor personen zonder recente, duurzame werkervaring (<https://www.serv.be/node/15321>).

SERV (21 februari 2022) Nota betere overheidsdata voor evidence informed arbeidsmarktonderzoek en -beleid (<https://www.serv.be/node/14954>).

SERV (13 september 2021) Oproep en advies Betere overheidsdata voor sterk beleidsonderzoek en goed bestuur (<https://www.serv.be/node/14560>).

Van Mellaert, L., Kuppens, J. & Struyven, L. 2013. Samenwerking op (de) proef: procesevaluatie van fase 2 van de proeftuinen voor samenwerking tussen de VDAB en de OCMW's in Vlaanderen. Leuven: HIVA-KU Leuven.

VESOC-engagementsverklaring 'Iedereen aan boord' van 25 mei 2020

(<https://www.serv.be/node/13699>)

VESOC-werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee' van 1 juli 2022

(<https://www.serv.be/node/15014>)

Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie (RMI-wet)